

Budynek

Historia budynku

Pierwotny budynek który znajdował się na posesji oznaczonym dziś numerem 19 istniał już w 1810 r. Był to dom murowany należący do Krzysztofa Ema (Ehma). Najprawdopodobniej już w latach 60. XIX w. posesja była współwłasnością miejscowych przedsiębiorców Markusa Gordona, Eliasza Zilberblata, Halperna Litmana, Izaaka Barasza i Mordki Arkina. Wydaje się, że dawny dom Krzysztofa Ehma został rozbudowany przez właścicieli w 1888 r. Związane było to z faktem otwarcia w budynku oddziału Ryskiego Banku Handlowego.

W 1920 r. rezydował tu Tymczasowy Komitet Rewolucyjny - agenda bolszewickiej władzy, na czele z Feliksem Dzierżyńskim, Feliksem Konem i Julianem Marchlewskim. W sierpniu tego samego roku z piwnicy tego budynku wyprowadzono 16 jeńców, stąd popędzono ich ulicą Warszawską następnie Sienkiewicza w stronę szosy Północno - Obwodowej, gdzie zostali rozstrzelani. W 1922 r. w budynku miał swoją siedzibę oddział Łódzkiego Polskiego Akcyjnego Banku Komercyjnego. W 1926 roku Bronisława Woźnicka założyła tu niższe gimnazjum humanistyczne i siedmioklasową szkołę powszechną. Szkoła pani Woźnickiej mieściła się na pierwszym piętrze budynku, na parterze zaś była siedziba związku oficerów rezerwy. Klasy w budynku znajdowały się od strony ul. Warszawskiej, sala gimnastyczna - od strony podwórka. W sali był parkiet i stał fortepian, na którym - podczas zajęć z gimnastyki - akompaniowała uczniom jedna z siostr Frankiewiczówn, założycielek słynnego Instytutu Muzycznego. Szkolnym lekarzem zaś była dr Irena Białówna, ta, której imię nosi dziś jedna z ulic Białegostoku. Szkoły te istniały do 1939 roku. W 1933 roku z inicjatywy Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, w głębi posesji powstał pierwszy w Białymstoku Ogród Jordanowski. W 1938 roku, w jednym z pomieszczeń szkoły funkcjonowało biuro werbunkowe zorganizowane przez Komendę Główną Rezerwistów Ochotniczego Korpusu Zaolziańskiego w Warszawie. Po 1944 roku budynek jako mienie opuszczone przejęty został przez skarb państwa. Przez wiele lat mieściły się w nim placówki służby zdrowia. Od paru lat budynek stał pusty i niszczał.

W 2008 r. na krótko zainstalowała się tu tzw. „Galeria Bezdomna” w ramach której zorganizowano w budynku wystawę fotografii . W tym samym roku budynek został poddany modernizacji i w dużej mierze został przebudowany, na potrzeby Centrum im. Ludwika Zamenhofa. Jego uroczyste otwarcie nastąpiło rok później 21 lipca, na parę dni przed obchodami 94 Światowego Kongresu Esperanto w Białymstoku.

12 maja 2010 roku w budynku Centrum im. Ludwika Zamenhofa otwarto pierwszą w Polsce publiczną bibliotekę ze zbiorami w języku esperanto oraz poświęconymi językowi esperanto.